

HE 142/2008 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan jätelakia muutettavaksi siten, että yksilöittäisiin jätteen käsittelystä aiheutuvat kustannukset, joista jätteen haltijan olisi vastattava ja jotka olisi sisällytettävä käsittelystä perittävään maksuun. Ehdotetut täsmennykset ovat tarpeen kaatopaikkoja koskevan neuvoston direktiivin täsmäl-

liseksi täytäntöönpanemiseksi.

Lisäksi täsmennettäisiin säännöstä, joka koskee jätteen siirtoa Suomeen käsiteltäväksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Jätteen käsittelystä perittävä maksu

Suomi on 4 päivänä huhtikuuta 2008 vastaanottanut Euroopan yhteisöjen komissiolta EY 226 artiklan mukaisen perustellun lausunnon, joka koskee kaatopaikoista annetun neuvoston direktiivin (1999/31/ETY, jäljempänä kaatopaikkadirektiivi tai direktiivi) täytäntöönpanoa. Perusteltu lausunto on jatkoa valvontamenettelylle, jonka komissio aloitti 23 päivänä maaliskuuta 2007 päivättyllä virallisella huomautuksella. Huomautus koski yli 20 kaatopaikkadirektiivin säännöksen täytäntöönpanoa. Perustellussa lausunnossa komissio käsittelee Manner-Suomen osalta enää direktiivin 10 artiklan ja 13 artiklan a kohdan täytäntöönpanoa.

Kaatopaikkadirektiivin 10 artiklan mukaan "jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä varmistaakseen, että kaatopaikan pitäjien perimä hinta kaiken tyyppisen jätteen sijoittamisesta kaatopaikalle kattaa kaatopaikan perustamiseen ja toimintaan liittyvät kustannukset, mukaan lukien mahdollisuuksien mukaan direktiivin 8 artiklan iv alakohdassa tarkoitettua taloudellisesta vakuudesta tai muusta vastaavasta aiheutuvat kustannukset ja kaatopaikan käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat arvioidut kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta".

Komissio katsoo, että kaatopaikkadirektiivin 10 artiklaa ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä riittävän tarkasti eikä tästä syystä oikein. Komissio kiinnittää erityisesti huomiota siihen, ettei Suomen lainsäädännössä ole säännöstä kaatopaikan toiminnanharjoittajan velvollisuudesta kattaa kaikki 10 artiklassa mainitut kustannukset, jos kysymys on muusta kuin kunnan kaatopaikasta.

Jätelain (1072/1993) 27 §:n mukaan jätteen haltija tai edellinen haltija vastaa jätteestä aiheutuvista kustannuksista, jollei tuottajavastuun osalta 3 a luvusta muuta johdu. Jätteen haltijan kustannusvastuuta koskeva säännös vastaa jätteistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2006/12/EY) vastaavaa säännöstä.

Lain 28 §:n 2 momentissa säädetään, että jätteen käsittelystä kannettavalla kunnan jätemaksulla on katettava vähintään käsittelypaikkojen perustamisesta, käytöstä, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset. Säännöstä valmisteltaessa vuonna 1993 mallina oli vielä ehdotusasteella ollut kaatopaikkadirektiiviehdotuksen vastaava säännös.

Jätelain 28 §:n 2 momenttiin ja kaatopaikkadirektiivin täytäntöönpanoon liittyen ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 20 §:ssä säädetään, että ympäristölupapäätöksessä on oltava määräykset siitä, miten kauan kaatopaikan pitäjän on vastattava kaatopaikan jälkihoidosta ja että mainitun määräyksen antamisessa tulee ottaa huomioon kaatopaikasta aiheutuva vaara tai haitta terveydelle tai ympäristölle vähintään 30 vuoden aikana sen jälkeen kun kaatopaikka on poistettu käytöstä. Ympäristönsuojelulain (86/2000) 42 §:n 3 momentin mukaan kaatopaikan toiminnan harjoittajan on aina asetettava toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat lupamääräykset huomioon ottaen riittävä vakuus tai esitettävä muu vastaava järjestely asianmukaisen jätehuollon varmistamiseksi. Suomen 26 päivänä toukokuuta 2008 päivättyssä vastauksessa komission perusteltuun lausuntoon myönnetään, etteivät nykyiset kansalliset säännökset sanamuodoltaan kaikilta osin täysin vastaa kaatopaikkadirektiivin 10 artiklan säännöstä. Käytännössä tilanne on kuitenkin direktiivin mukainen.

Jätelain mukainen velvollisuus huolehtia jätteestä aiheutuvista kustannuksista on jätteen haltijalla tai edellisellä haltijalla. Kun jätte luovutetaan kaatopaikan pitäjälle, kaatopaikan pitäjältä tulee jätelain 15 §:n 2 momentin mukaisesti uusi jätteen haltija, jolla vuorostaan on velvollisuus huolehtia jätehuollon järjestämisestä ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Kustannusten kattamiseksi kaatopaikan pitäjä perii maksua jätteen luovuttajalta.

Kuten edellä on todettu, kunnan on jätelain mukaan kannettava jätemaksu, jolla katetaan vähintään kaatopaikkojen ja muiden käsittelypaikkojen perustamisesta, käytöstä, käytös-

tä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset. Laissa ei ole vastaavaa säännöstä yksityisillä kaatopaikoilla perittävistä maksuista. Maksut muodostuvat kuitenkin näissäkin tapauksissa kaatopaikoille asetettujen, kaatopaikkadirektiivin velvoitteita vastaavien yleisten ja lupamääräyksissä edelleen täsmennettyjen ympäristönsuojeluvaatimusten ja vakuuksien sekä niistä aiheutuvien kustannusten perusteella. Viime kädessä maksu määräytyy yritysten välisen yksityisoikeudellisen sopimuksen perusteella. Jos kysymys on jätteen sijoittamisesta yrityksen omalle kaatopaikalle, erillistä kaatopaikkamaksua ei peritä ollenkaan.

Suomen vastauksessa komission perusteltuun lausuntoon todetaan, että lainsäädäntöön on tarkoitus tehdä tarvittavat täsmennykset kansallisten säännösten saattamiseksi vastaamaan sanamuodoltaan nimenomaisesti kaatopaikkadirektiivin 10 artiklan säännöstä ja että tämä edellyttää muutoksia jätelakiin ja eräitä täsmennyksiä ympäristönsuojeluasetukseen. Toisaalta Suomen vastauksessa katsotaan, että perustellussa lausunnossa ongelmalliseksi esitetty direktiivin 13 artiklan a kohta, jossa säädetään kaatopaikan käytöstäpoistamismenettelyä koskevista vaatimuksista, on pantu asianmukaisesti täytäntöön ympäristönsuojelulaissa ja ympäristönsuojeluasetuksessa säädetyllä ympäristölupamenettelyllä.

1.2 Jätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen

Jätteen siirrosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) No 1013/2006 johdosta muutettiin jätelakia. Muutoslain (747/2007) 47 §:n mukaan jätteen siirto Suomeen käsiteltäväksi on kiellettyä, jos tarkoituksena on muun muassa jätteen sijoittaminen maahan, maan päälle tai erityisesti suunnitellulle kaatopaikalle taikka polttaminen muussa kun ongelmajätteen polttoon erikoistuneessa laitoksessa. Lähes vastaava säännös sisältyi lainmuutoksen yhteydessä kumottuun jätteiden kansainvälisiä siirtoja koskevasta valtakunnallisen jätesuunnitelman osasta annettuun valtioneuvoston päätökseen (495/1998). Muun kuin ongelmajätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen edellä mainituissa laitoksissa oli valtioneuvoston

päätöksen 6 §:n mukaan kuitenkin sallittua, jos se perustui kunnalliseen yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin tai Norjan kesken eikä siirto ollut ristiriidassa jätehuollon alueellisten kehittämistavoitteiden kanssa. Viittaus tuontikiellon poikkeuksiin jäi epähuomiosta pois mainitusta jätelain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä.

Jätelain 47 §:llä on kytkenä lain 48 a §:ään, jossa säädetään raja-alueita koskevista sopimuksista Suomen ja toisen Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kesken. Tällainen sopimus on valmisteilla Ruotsin kanssa raja-alueiden yhdyskuntajätteiden siirtojen hallinnollisten menettelyjen helpottamiseksi. Suomeen tuodaan nykyisin yhdyskuntajätteitä käsiteltäviksi Tornion ja Haaparannan yhteistyönä.

2 Ehdotetut muutokset

2.1 Jätteen käsittelystä perittävä maksu

Jätelain 27 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa täsmennettäisiin jätteen haltijan tai edellisen haltijan 1 momentin mukaista kustannusvastuuta jätteen käsittelystä. Pykälän otsikkoa täsmennettäisiin vastaavasti. Pykälän 1 momentti säilyisi nykyisenlaisena.

Ehdotuksen mukaan jätteen haltijan vastataviksi kuuluisivat käsittelypaikkojen perustamisesta, käytöstä, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset. Kustannukset olisi sisällytettävä jätteen käsittelystä perittävään maksuun. Kaatopaikalle sijoitettavan jätteen osalta täsmennettäisiin lisäksi kaatopaikkadirektiivin mukaisesti, että jätteen haltijan vastattaviksi kuuluviin kustannuksiin olisi sisällytettävä ympäristönsuojelulain 42 §:n 3 momentissa säädetystä kaatopaikan vakuudesta tai muusta vastavasta järjestelystä aiheutuvat kustannukset sekä kaatopaikan käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat arvioidut kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta.

Lisättäväksi ehdotettu 27 §:n 2 momentti koskisi kaikkia kaatopaikkoja ja muita jätteiden käsittelypaikkoja niiden omistussuhteista riippumatta. Se vastaisi siten käytännössä samaan periaatteeseen perustuvaa, mutta vain

kuntien kaatopaikkoja ja muita jätteiden käsittelypaikkoja koskevaa nykyistä 28 §:n 2 momenttia. Kunnan järjestämästä jätteen käsittelystä perittävän jätemaksun perusteiden selkeyden varmistamiseksi, viimeksi mainittu säännös ehdotetaan kuitenkin säilytettäväksi täsmennettynä viittauksella ehdotettuun 27 §:n 2 momenttiin. Nykyinen 28 §:n 1 momentti säilyisi ennallaan.

Kaatopaikkadirektiivin täsmälliseksi täytäntöönpanemiseksi olisi edellä mainittujen säännösmuutosten lisäksi tarkoitus tehdä pienenkö tarkistus ympäristönsuojeluasetuksen 20 §:ään, jossa säädetään kaatopaikan ympäristölupaan sisällytettävistä lupamääräyksistä. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

2.2 Jätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen

Jätelain 47 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti. Säännös tekisi, kuten aiemmin, mahdolliseksi tuoda muuta kuin ongelmajätettä 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuihin käsittelypaikkoihin, jos siirto perustuu jätehuollon kunnalliseen yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan kunnan kesken. Jätettä voitaisiin siten 2 momentissa mainituin edellytyksin siirtää Suomeen sijoitettavaksi maahan, maan päälle tai erityisesti suunnitellulle kaatopaikalle taikka poltettavaksi muussa kuin ongelmajätteen poltton erikoistuneessa laitoksessa. Valtioneuvoston päätöksessä 495/1998 vastaavassa säännöksessä ollutta viittausta jätehuollon alueellisiin kehittämistavoitteisiin ei enää pidetä tarpeellisena.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksen mukaisilla säännösmuutoksilla varmistettaisiin, että kaatopaikkadirektiivi on pantu täytäntöön myös sanamuodoiltaan täsmällisesti. Esityksellä ei olisi käytännössä vaikutuksia jätteen käsittelyn kustannuksiin ja kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä perittäviin maksuihin.

Kaatopaikan pitäjien olisi oltava selvillä toiminnasta aiheutuvista kaikista kustannuksista, kuten kaatopaikan perustamisesta, käytöstä, tarkkailusta ja seurannasta sekä alueen

kunnostamisesta ja jälkihoidosta johtuvista kustannuksista. Niissä otettaisiin huomioon kaatopaikan koko elinkaari.

Kaatopaikoille toimitettavista jätteistä perittävät maksut perustuvat liiketaloudellisiin päätöksiin, joihin valvontaviranomaisten ei edellytetä suoraan puuttuvan. Toiminnan kustannukset määräytyvät kaatopaikkadirektiivin perustuvien, ympäristönsuojelulaissa, jätelaissa ja kaatopaikoista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (861/1997) säädettyjen yleisten vaatimusten sekä ympäristöluvassa annettujen tapauskohtaisten määräysten perusteella. Kaatopaikan pitäjä kattaa toiminnasta aiheutuvat asiaankuuluvat kustannukset kaatopaikalle toimitettavasta jätteestä perittävin maksuin. Jos kysymys on teollisuuden omasta sisäisestä kaatopaikasta, kustannukset katetaan muulla tavoin.

Jätteiden siirtoja koskevan säännöksen täsmennys palauttaisi käsiteltävien jätteiden siirtoja koskevat säännökset lähes samanlaisiksi kuin ne olivat ennen jätelain muutosta 747/2007. Ehdotettu täsmennys on tarpeen rajan yli tapahtuvan kunnallisen yhteistyön kannalta.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä. Esitysluonnoksesta on pyydetty alueellisten ympäristökeskusten, ympäristölupavirastojen, Suomen kuntaliitto ry:n, Jätelaitosyhdistys ry:n, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n ja Ympäristöyritysten liitto ry:n lausunnot. Jätteiden siirtoja koskevasta esityksen osasta on erikseen kuultu Suomen ympäristökeskusta, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:tä, Jätelaitosyhdistys ry:tä, Suomen kuntaliitto ry:tä ja Ympäristöyritysten liitto ry:tä.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

*Lakiehdotus***Laki****jätelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1993 annetun jätelain (1072/1993) 27 ja 28 §, sellaisena
kuin niistä on 27 § laissa 452/2004, sekä
lisätään 47 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 747/2007, uusi 3 momentti seuraavasti:

27 §

Jätteen haltijan kustannusvastuu ja käsittelystä perittävä maksu

Jätteen haltija tai edellinen haltija vastaa jätteestä aiheutuvista kustannuksista, jollei tuottajavastuun osalta 3 a luvusta muuta johdu.

Jätteen käsittelystä aiheutuviin kustannuksiin ja siitä perittävään maksuun on sisällytettävä käsittelypaikan perustamisesta, käytöstä, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien ympäristönsuojelulain 42 §:n 3 momentissa säädetystä kaatopaikan vakuudesta tai muusta vastaavasta järjestelystä aiheutuvat kustannukset sekä kaatopaikan käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat arvioidut kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta.

28 §

Kunnan jätemaksu

Kunnalla on oikeus kantaa järjestämästään jätehuollosta ja siihen liittyvistä tehtävistä sille aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jätemaksua. Jätemaksu voi muodostua yhdestä tai useasta maksusta.

Jätteen käsittelystä on kuitenkin kannettava jätemaksu, jolla katetaan ainakin 27 §:n 2 momentissa tarkoitetut kustannukset.

47 §

Jätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen

Muuta kuin ongelmajätettä saa kuitenkin siirtää 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käsittelypaikkaan, jos siirto perustuu jätehuollon yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan kunnan kesken.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

Helsingissä 19 päivänä syyskuuta 2008

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**

Ympäristöministeri *Paula Lehtomäki*

Laki**jätelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1993 annetun jätelain (1072/1993) 27 ja 28 §, sellaisena
 kuin niistä on 27 § laissa 452/2004, sekä
lisätään 47 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 747/2007, uusi 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

27 §

27 §

*Jätteen haltijan kustannusvastuu**Jätteen haltijan kustannusvastuu ja käsittelys-
tä perittävä maksu*

Jätteen haltija tai edellinen haltija vastaa
 jätteestä aiheutuvista kustannuksista, jollei
 tuottajavastuun osalta 3 a luvusta muuta joh-
 du.

Jätteen haltija tai edellinen haltija vastaa
 jätteestä aiheutuvista kustannuksista, jollei
 tuottajavastuun osalta 3 a luvusta muuta joh-
 du.

*Jätteen käsittelystä aiheutuviin kustannuk-
 siin ja siitä perittävään maksuun on sisälly-
 tettävä käsittelypaikan perustamisesta, käy-
 töstä, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta
 aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien ympä-
 ristönsuojelulain 42 §:n 3 momentissa sää-
 detystä kaatopaikan vakuudesta tai muusta
 vastaavasta järjestelystä aiheutuvat kustan-
 nukset sekä kaatopaikan käytöstä poistami-
 sesta ja jälkihoidosta aiheutuvat arvioidut
 kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta.*

28 §

28 §

*Kunnan jätemaksu**Kunnan jätemaksu*

Kunnalla on oikeus kantaa järjestämästään
 jätehuollosta ja siihen liittyvistä tehtävistä sil-
 le aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jä-
 temaksua. Jätemaksu voi muodostua yhdestä
 tai useasta maksusta.

Jätteen käsittelystä on kannettava jätemak-
 su, jolla katetaan vähintään käsittelypaikkojen
 perustamisesta, käytöstä, käytöstä poistami-
 sesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset.

Kunnalla on oikeus kantaa järjestämästään
 jätehuollosta ja siihen liittyvistä tehtävistä sil-
 le aiheutuvien kustannusten kattamiseksi jä-
 temaksua. Jätemaksu voi muodostua yhdestä
 tai useasta maksusta.

Jätteen käsittelystä on *kuitenkin* kannettava
 jätemaksu, jolla katetaan *ainakin* 27 §:n 2
momentissa tarkoitetut kustannukset.

47 §

Jätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen

47 §

Jätteen siirto käsiteltäväksi Suomeen

Muuta kuin ongelmajätettä saa kuitenkin siirtää 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun käsittelypaikkaan, jos siirto perustuu jätehuollon yhteistyöhön Suomen ja Ruotsin tai Suomen ja Norjan kunnan kesken.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Asetus

ympäristönsuojeluasetuksen 20 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty ympäristöministeriön esittelystä, muutetaan 18 päivänä helmikuuta 2000 annetun ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 20 §:n 2 momentti seuraavasti:

20 §
Kaatopaikkaa koskevan lupapäätöksen määräykset

ten kauan kaatopaikka aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle sen jälkeen kun se on poistettu käytöstä.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Edellä 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetun määräyksen on perustuttava arvioon siitä, mi-